

Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (prvá komora)

zo 17. októbra 2018^{*i}

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Naliehavé prejudiciálne konanie – Súdna spolupráca v občianskych veciach – Nariadenie (ES) č. 2201/2003 – Článok 8 ods. 1 – Právomoc vo veciach rodičovských práv a povinností – Pojem ‚obvyklý pobyt dieťaťa‘ – Požiadavka fyzickej prítomnosti – Zadržovanie matky a dieťaťa v tretej krajine proti vôli matky – Porušenie základných práv matky a dieťaťa“

Vo veci C-393/18 PPU,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím High Court of Justice (England and Wales), Family Division [Vrchný súd (Anglicko a Wales), oddelenie pre rodinné veci, Spojené kráľovstvo] zo 6. júna 2018 a doručený Súdnemu dvoru 14. júna 2018, ktorý súvisí s konaním:

UD

proti

XB,

SÚDNY DVOR (prvá komora),

v zložení: podpredsedníčka Súdneho dvora R. Silva de Lapuerta, vykonávajúca funkciu predsedníčky prvej komory, sudcovia J.-C. Bonichot, E. Regan (spravodajca), C. G. Fernlund a S. Rodin,

generálny advokát: H. Saugmandsgaard Øe,

tajomník: M. Ferreira, hlavná referentka,

so zreteľom na návrh vnútroštátneho súdu zo 6. júna 2018, doručený Súdnemu dvoru 14. júna 2018, prejednať prejudiciálny návrh v rámci naliehavého konania v súlade s článkom 107 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora,

so zreteľom na rozhodnutie prvej komory z 5. júla 2018 vyhovieť uvedenému návrhu,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní zo 7. septembra 2018,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

- UD, v zastúpení: C. Hames, QC, B. Jubb, barrister, J. Patel a M. Hussain, solicitors,
- XB, v zastúpení: T. Gupta, QC, J. Renton, barrister, a J. Stebbing, solicitor,

* Jazyk konania: angličtina.

- vláda Spojeného kráľovstva, v zastúpení: S. Brandon, splnomocnený zástupca, za právnej pomoci M. Gration, barrister,
  - česká vláda, v zastúpení: M. Smolek a A. Kasalická, splnomocnení zástupcovia,
  - Európska komisia, v zastúpení: M. Wilderspin, splnomocnený zástupca,
- po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 20. septembra 2018,
vyhlásil tento

Rozsudok

- 1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 8 nariadenia Rady (ES) č. 2201/2003 z 27. novembra 2003 o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1347/2000 (Ú. v. EÚ L 338, 2003, s. 1; Mím. vyd. 19/006, s. 243).
- 2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi UD, matkou dieťaťa narodeného 2. februára 2017 v Bangladéši (ďalej len „dieťa“), a XB, otcom tohto dieťaťa, vo veci návrhov UD na nariadenie na jednej strane zverenia tohto dieťaťa pod ochranu vnútroštátneho súdu a na druhej strane jej návratu s dieťaťom do Spojeného kráľovstva tak, aby sa mohli zúčastniť súdneho konania pred vnútroštátnym súdom.

Právny rámec

- 3 Odôvodnenia 1 a 12 nariadenia č. 2201/2003 uvádzajú:

„(1) Európsk[a] [únia] si stanovil[a] za cieľ vytvoriť priestor slobody, bezpečnosti a spravodlivosti, v ktorom je zaručený voľný pohyb osôb. Na tento účel [únia] musí prijať, okrem iného, opatrenia v oblasti justičnej spolupráce v občianskych veciach, ktoré sú potrebné pre správne fungovanie vnútorného trhu.

...

(12) Kritériá právomoci vo veciach rodičovských práv a povinností, upravené týmto nariadením, sú tvorené tak, aby zodpovedali najlepšiemu záujmu dieťaťa, najmä kritériu blízkosti. To znamená, že právomoc by mal mať v prvom rade členský štát obvyklého pobytu dieťaťa, s výnimkou určitých prípadov zmeny pobytu dieťaťa alebo v dôsledku dohody medzi nositeľmi rodičovských práv a povinností.“
- 4 Článok 1 tohto nariadenia, nazvaný „Rozsah pôsobnosti“, stanovuje občianske veci, na ktoré sa toto nariadenie vzťahuje, a tie veci, na ktoré sa nevzťahuje.
- 5 Článok 2 uvedeného nariadenia, nazvaný „Vymedzenie pojmov“, znie takto:

„Na účely tohto nariadenia:

...

4. pojem ‚rozsudok‘ označuje rozvod, rozluku alebo anulovanie manželstva, ako aj rozsudok týkajúci sa rodičovských práv a povinností vydaný súdom členského štátu bez ohľadu na to, ako sa rozsudok označuje, vrátane uznesenia, príkazu alebo rozhodnutia;

...“

6 Kapitola II toho istého nariadenia, nazvaná „Súdna právomoc“, v oddiele 2, nazvanom „Rodičovské práva a povinnosti“, obsahuje článok 8 nazvaný „Všeobecná právomoc“, ktorý vo svojom odseku 1 stanovuje:

„Súdy členského štátu majú právomoc vo veciach rodičovských práv a povinností k dieťaťu, ktoré má obvyklý pobyt v tomto členskom štáte v čase začatia konania.“

7 Podľa článku 9 nariadenia č. 2201/2003, nazvaného „Zachovanie právomoci pôvodného obvyklého pobytu dieťaťa“:

„1. Keď sa dieťa oprávnene presťahuje z jedného členského štátu do iného členského štátu a nadobudne tam nový obvyklý pobyt, súdy členského štátu pôvodného obvyklého pobytu dieťaťa si zachovávajú, ako výnimku z článku 8, právomoc počas trojmesačného obdobia po presťahovaní vo veci zmeny rozsudku o práve styku, ktorý bol vydaný v tomto členskom štáte predtým, ako sa dieťa presťahovalo, ak nositeľ práva styku na základe rozsudku o práve styku má naďalej svoje obvyklý pobyt v členskom štáte pôvodného obvyklého pobytu dieťaťa.“

...“

8 Článok 10 tohto nariadenia, nazvaný „Súdna právomoc v prípadoch únosu dieťaťa“, uvádza:

„V prípade neoprávneného premiestnenia alebo zadržania dieťaťa si súdy členského štátu, v ktorom malo dieťa svoj obvyklý pobyt bezprostredne pred svojim neoprávneným premiestnením alebo zadržaním, zachovávajú právomoc, až kým dieťa nenadobudne obvyklý pobyt v inom členskom štáte...“

9 Článok 12 uvedeného nariadenia upravuje podmienky, za ktorých je na základe uvedeného nariadenia možná dohoda o právomoci.

10 Článok 13 tohto nariadenia nazvaný „Právomoc založená na prítomnosti dieťaťa“, vo svojom odseku 1 uvádza:

„Ak nemožno určiť obvyklý pobyt dieťaťa a právomoc nemožno založiť podľa článku 12, právomoc majú súdy členského štátu, v ktorom sa dieťa nachádza.“

11 Článok 14 nariadenia č. 2201/2003, nazvaný „Zostatková právomoc“, znie takto:

„Ak žiadny súd členského štátu nemá právomoc podľa článkov 8 až 13, právomoc v každom členskom štáte sa určí podľa práva tohto štátu.“

- 12 Článok 15 tohto nariadenia, nazvaný „Postúpenie súdu, ktorý je vo vhodnejšej situácii na prejednanie veci“, v odseku 1 uvádza:

„Vo výnimočných prípadoch, ak sa súdy členského štátu, ktoré majú právomoc vo veci samej, domnievajú, že súd iného členského štátu, vo vzťahu ku ktorému má dieťa osobitnú väzbu, je vo vhodnejšej situácii na prejednanie veci alebo jej špecifickej časti, a ak je to v najlepšom záujme dieťaťa, môžu:

- a) prerušiť konanie vo veci alebo jej časti a vyzvať účastníkov, aby podali svoj návrh na súd tohto iného členského štátu podľa odseku 4; alebo
  - b) požiadali súd iného členského štátu, aby prevzal právomoc podľa odseku 5.“
- 13 Článok 21 tohto nariadenia, nazvaný „Uznanie rozsudku“, vo svojom odseku 1 stanovuje:

„Rozsudok vydaný v členskom štáte sa uznáva v ostatných členských štátoch bez osobitného konania.“

Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

- 14 Žalobkyňa v konaní vo veci samej, matka dieťaťa (ďalej len „matka“), je bangladéšskou štátnou príslušníčkou, ktorá uzatvorila v roku 2013 v Bangladéši manželstvo so žalovaným vo veci samej, britským štátnym príslušníkom, ktorý je otcom dieťaťa (ďalej len „otec“).
- 15 V júni alebo júli 2016 sa matka usadila v Spojenom kráľovstve, aby tam žila s otcom. Využila víza určené manželskému partnerovi z cudziny udelené United Kingdom Home Office (Ministerstvo vnútra Spojeného kráľovstva) platné od 1. júla 2016 do 1. apríla 2019.
- 16 V decembri 2016 sa otec a matka dostavili do Bangladéša. Matka bola v tom čase v pokročilom štádiu tehotenstva. Dňa 2. februára 2017 sa v Bangladéši narodilo dieťa. Odvtedy tam žije, a teda nikdy nebývalo v Spojenom kráľovstve.
- 17 V januári 2018 sa otec vrátil do Spojeného kráľovstva bez matky.
- 18 Dňa 20. marca 2018 podala matka na vnútroštátny súd návrh, aby bolo dieťa umiestnené pod ochranu tohto súdu a aby bol nariadený jej návrat do Spojeného kráľovstva, rovnako ako aj návrat dieťaťa s cieľom zúčastniť sa na konaní pred uvedeným súdom. Matka tvrdí, že tento súd má právomoc na rozhodnutie sporu vo veci samej. V tejto súvislosti matka najmä tvrdí, že dieťa malo v deň začatia konania pred vnútroštátnym súdom obvyklý pobyt v Spojenom kráľovstve. Otec právomoc uvedeného súdu na vydanie akéhokoľvek rozhodnutia týkajúceho sa dieťaťa spochybňuje.
- 19 Vnútroštátny súd poukazuje na to, že v rámci konania vo veci samej nepristúpil k žiadnemu zisťovaniu skutkových okolností, keďže považuje za nevyhnutné vyriešiť najskôr otázku svojej právomoci na vydanie rozhodnutia týkajúceho sa dieťaťa. Pokiaľ ide o túto otázku, uvedený súd sa domnieva, že mu predovšetkým prislúcha posúdiť, či má dieťa v zmysle článku 8 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003 svoj obvyklý pobyt v Spojenom kráľovstve. Prípadne len v druhom rade by tento súd skúmal, či má na účely preskúmania sporu vo veci samej iný dôvod na svoju právomoc.
- 20 Podľa vnútroštátneho súdu výklad pojmu „obvyklý pobyt“, ktorý je obsiahnutý v článku 8 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003, v rámci sporu vo veci samej nastoľuje otázky, ktoré ešte Súdny dvor neskúmal, konkrétne otázku, či je fyzická prítomnosť podstatnou zložkou tohto pojmu. Okrem toho mal mať nátlak, ktorý údajne vyvíjal otec na matku, za následok to, že porodila v treťom štáte. Správanie otca v tejto súvislosti pravdepodobne predstavuje porušenie práv matky alebo dieťaťa. Stanovisko, ktoré obhajuje matka, teda nastoľuje subsidiárnu otázku dosahu, ktorý majú na uvedený

pojem okolnosti, za ktorých sa dieťa narodilo v treťom štáte, konkrétne neoprávnené zadržovanie matky v tomto štáte pod nátlakom otca, pričom nositelia rodičovských práv a povinností nemajú žiaden spoločný úmysel bývať v tomto štáte.

21 Za týchto okolností High Court of Justice (England and Wales), Family Division [Vrchný súd (Anglicko a Wales), oddelenie pre rodinné veci, Spojené kráľovstvo] rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. Je fyzická prítomnosť dieťaťa v štáte podstatnou zložkou obvyklého pobytu v zmysle článku 8 nariadenia č. 2201/2003?

2. V prípade, že obidvaja rodičia sú nositeľmi rodičovských práv a povinností, má skutočnosť, že matka sa nechala zlákať do iného štátu, kde bola následne protiprávne zadržovaná pod nátlakom otca alebo jeho iným protiprávnym konaním v danom štáte, čo viedlo k tomu, že matka v danom štáte porodila dieťa, nejaký vplyv na odpoveď na prvú otázku za okolností, v rámci ktorých mohlo dôjsť k porušeniu [práv] matky alebo dieťaťa v súlade s článkami 3 a 5 [európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd podpísaného v Ríme 4. novembra 1950] alebo iným spôsobom?“

O naliehavom konaní

22 Vnútroštátny súd navrhol, aby bol návrh na začatie prejudiciálneho konania prejednaný v naliehavom prejudiciálnom konaní podľa článku 107 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora.

23 Na podporu svojho návrhu tento súd poznamenal, že spor vo veci samej sa týka veľmi malého dieťaťa vo veku jeden rok a dva mesiace v deň návrhu vnútroštátneho súdu na začatie prejudiciálneho konania a že akékoľvek omeškanie v priebehu tohto konania škodí najlepšiemu záujmu tohto dieťaťa.

24 Vnútroštátny súd okrem toho uviedol, že podľa tvrdení matky, proti ktorým otec namieta, je matka v súčasnosti pod nátlakom otca neoprávnené zadržovaná v dedine v Bangladéši, bez plynu, elektriny, pitnej vody a bez akéhokoľvek príjmu, v komunite, ktorá ju z dôvodu odlúčenia od otca stigmatizuje. Tento súd vysvetľuje, že ak bude určená jeho právomoc a ak otec porušil práva matky a dieťaťa, prináleží mu konať čo najrýchlejšie, prípadne aj prijatím opatrení potrebných na zabezpečenie ochrany záujmov dieťaťa.

25 V tejto súvislosti je potrebné v prvom rade konštatovať, že tento návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu nariadenia č. 2201/2003, ktoré bolo prijaté najmä na základe článku 61 písm. c) ES, teraz článok 67 ZFEÚ, ktorý sa nachádza v hlave V tretej časti ZFEÚ, ktorá sa týka priestoru slobody, bezpečnosti a spravodlivosti, takže tento návrh na začatie prejudiciálneho konania patrí do rozsahu pôsobnosti naliehavého prejudiciálneho konania definovaného v článku 107 rokovacieho poriadku (rozsudky z 9. októbra 2014, C, C-376/14 PPU, EU:C:2014:2268, bod 34; z 9. januára 2015, RG, C-498/14 PPU, EU:C:2015:3, bod 36, a z 19. novembra 2015, P, C-455/15 PPU, EU:C:2015:763, bod 31).

26 V druhom rade, pokiaľ ide o kritérium naliehavosti, z návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že ak sa nátlak vyvíjaný otcom na matku preukáže, bude tým veľmi ohrozené blaho dieťaťa. V takom prípade by akékoľvek omeškanie pri prijímaní súdnych rozhodnutí vo vzťahu k dieťaťu predlžovalo súčasnú situáciu a vyvolávalo by tak nebezpečenstvo vážneho či dokonca nenapraviteľného narušenia vývoja tohto dieťaťa. V situácii prípadného návratu do Spojeného kráľovstva by takéto omeškanie tiež mohlo byť na ujmu začleneniu dieťaťa do jeho nového rodinného a sociálneho prostredia.

- 27 Okrem toho spor vo veci samej sa týka dieťaťa, ktoré je z hľadiska stimulácie a vývoja z dôvodu veľmi nízkeho veku osobitne zraniteľné.
- 28 Vzhľadom na uvedené skutočnosti prvá komora Súdneho dvora 5. júla 2018 na návrh sudcu spravodajcu a po vypočutí generálneho advokáta rozhodla vyhovieť návrhu vnútroštátneho súdu na prejednanie tohto návrhu na začatie prejudiciálneho konania v rámci nalievavého konania.

O prejudiciálnych otázkach

O právomoci Súdneho dvora

- 29 Hoci vláda Spojeného kráľovstva formálne namieta proti neprípustnosti tohto návrhu na začatie prejudiciálneho konania, z jej pripomienok vyplýva, že táto vláda v skutočnosti sponchyňuje právomoc Súdneho dvora odpovedať na prejudiciálne otázky, keďže prejednávaná vec sa týka možného konfliktu právomocí medzi členským štátom, v prejednávanej veci Spojeným kráľovstvom Veľkej Británie a Severného Írska, a tretím štátom, konkrétne Bangladéšskou ľudovou republikou.
- 30 Konkrétne táto vláda tvrdí, že vzhľadom na článok 61 písm. c) a článok 67 ods. 1 ES, na základe ktorých bolo nariadenie č. 2201/2003 prijaté, je poslaním tohto nariadenia jeho uplatnenie výlučne na cezhraničné situácie vnútri Únie. V takých cezhraničných situáciách, ako je situácia vo veci samej, ktoré zahŕňajú členský štát a tretí štát, je uplatniteľné vnútroštátne právo.
- 31 V tomto ohľade, pokiaľ ide o znenie relevantných ustanovení nariadenia č. 2201/2003, treba v prvom rade uviesť, že článok 1 tohto nariadenia, ktorý vymedzuje jeho pôsobnosť, uvádza občianske veci, na ktoré sa toto nariadenie uplatňuje, a tie veci, na ktoré sa neuplatňuje, bez toho, aby odkazoval na akékoľvek obmedzenie rozsahu územnej pôsobnosti uvedeného nariadenia.
- 32 Pokiaľ ide o samotný článok 8 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003, toto ustanovenie uvádza, že súdy členského štátu majú právomoc vo veciach rodičovských práv a povinností k dieťaťu, ktoré má obvyklý pobyt v tomto členskom štáte v čase začatia konania. Preto nič v znení tohto ustanovenia nenasvedčuje tomu, že by uplatnenie všeobecného pravidla právomoci vo veciach rodičovských práv a povinností, ktoré toto ustanovenie vyjadruje, bolo podmienené existenciou právneho vzťahu týkajúceho sa viacerých členských štátov.
- 33 Z toho vyplýva, ako poznamenal generálny advokát v bodoch 23 a 25 svojich návrhov, že na rozdiel od určitých ustanovení nariadenia č. 2201/2003 týkajúcich sa súdnej právomoci, ako sú jeho články 9, 10 a 15, z ktorých znenia nevyhnutne vyplýva, že ich uplatnenie závisí od potenciálneho konfliktu právomocí medzi súdmi viacerých členských štátov, zo znenia článku 8 ods. 1 uvedeného nariadenia nevyplýva, že by sa toto ustanovenie obmedzovalo na spory týkajúce sa takýchto konfliktov.
- 34 V tejto súvislosti sa článok 8 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003 tiež líši od pravidiel v oblasti uznávania a výkonu rozhodnutí upravených týmto nariadením.
- 35 Konkrétne, Súdny dvor už rozhodol, že zjavne nemá právomoc odpovedať na prejudiciálne otázky týkajúce sa uznania rozhodnutia o rozvode vydaného v treťom štáte, a poznamenal najmä, že v súlade s článkom 2 bodom 4 a článkom 21 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003 sa toto nariadenie obmedzuje na uznávanie rozhodnutí vydaných súdom členského štátu (uznesenie z 12. mája 2016, Sahyouni, C-281/15, EU:C:2016:343, body 21, 22 a 33).

- 36 Na rozdiel od pravidiel uznávania a výkonu rozsudkov upravených nariadením č. 2201/2003 však toto nariadenie neobsahuje, ako to vyplýva najmä z bodov 32 a 33 tohto rozsudku, ustanovenie, ktoré by výslovne obmedzovalo rozsah územnej pôsobnosti všetkých pravidiel týkajúcich sa právomoci, upravených týmto nariadením.
- 37 V druhom rade, pokiaľ ide o cieľ nariadenia č. 2201/2003, z jeho odôvodnenia 1 vyplýva, že toto nariadenie má prispievať k cieľu, ktorý si stanovila Únia, a to vytvoriť priestor slobody, bezpečnosti a spravodlivosti, v ktorom je zaručený voľný pohyb osôb. Na tento účel Únia musí prijať okrem iného opatrenia v oblasti justičnej spolupráce v občianskych veciach, ktoré sú potrebné na správne fungovanie vnútorného trhu.
- 38 V zmysle článku 61 písm. c) ES, ktorý predstavuje jeden z právnych základov nariadenia č. 2201/2003, a článku 65 ES, ktoré sú teraz článkom 67 ods. 3 a článkom 81 ZFEÚ, totiž Únia prijme opatrenia v oblasti justičnej spolupráce v občianskych veciach s cezhraničnými dôsledkami, ak je to potrebné na riadne fungovanie vnútorného trhu.
- 39 Pritom na rozdiel od toho, čo v zásade tvrdí vláda Spojeného kráľovstva, tieto úvahy nemajú ten následok, že by sa pravidlo právomoci stanovené v článku 8 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003 malo považovať za také, ktoré sa uplatňuje len na spory týkajúce sa vzťahov medzi súdmi členských štátov.
- 40 Konkrétne, jednotné pravidlá právomoci obsiahnuté v nariadení č. 2201/2003 nie sú určené len pre situácie, keď existuje skutočný a dostatočný vzťah s fungovaním vnútorného trhu, kde už z definície vyplýva, že sa týkajú niekoľkých členských štátov. Samotné zjednotenie kritérií právomoci vykonané týmto nariadením má totiž bezpochyby za cieľ odstrániť prekážky fungovania vnútorného trhu vyplývajúce z odlišností medzi vnútroštátnymi právnymi poriadkami v tejto oblasti [pozri analogicky, pokiaľ ide o dohovor z 27. septembra 1968 o súdnej právomoci a výkone rozhodnutí v občianskych a obchodných veciach (Ú. v. ES L 299, 1972, s. 32), zmenený neskoršími dohovormi o pristúpení nových členských štátov k tomuto dohovoru, rozsudok z 1. marca 2005, Owusu, C-281/02, EU:C:2005:120, bod 34].
- 41 Vzhľadom na vyššie uvedené je potrebné konštatovať, že pravidlo všeobecnej právomoci upravené v článku 8 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003 sa môže uplatniť na spory týkajúce sa vzťahov medzi súdmi jediného členského štátu a súdmi tretieho štátu a nie len na vzťahy medzi súdmi viacerých členských štátov.
- 42 Súdny dvor má preto právomoc odpovedať na otázky, ktoré položil vnútroštátny súd.

O veci samej

- 43 Svojimi otázkami, ktoré je potrebné preskúmať spoločne, sa vnútroštátny súd v zásade pýta, či sa má článok 8 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003 vykladať v tom zmysle, že aby sa mohlo predpokladať, že dieťa má v zmysle tohto ustanovenia obvyklý pobyt v členskom štáte, muselo v ňom byť fyzicky prítomné. Tento súd sa tiež pýta, či v tomto ohľade majú za predpokladu ich preukázania nejaký vplyv také okolnosti, o aké ide v spore veci samej, konkrétne, na jednej strane nátlak vyvíjaný otcom na matku, ktorý mal za následok, že matka porodila ich dieťaťa v treťom štáte, a jej pobyt s týmto dieťaťom od jeho narodenia v tomto treťom štáte, a na druhej strane porušenie základných práv matky alebo dieťaťa.
- 44 Otec a Európska komisia tvrdia, že obvyklý pobyt dieťaťa sa nemôže nachádzať v členskom štáte, v ktorom dieťa nikdy nebolo fyzicky prítomné, zatiaľ čo matka, vláda Spojeného kráľovstva a česká vláda sa domnievajú, že také okolnosti, o aké ide v spore vo veci samej, môžu odôvodniť, aby sa dieťa považovalo za dieťa s obvyklým pobytom v takom štáte.

- 45 Treba predovšetkým konštatovať, že nariadenie č. 2201/2003 neobsahuje žiadnu definíciu pojmu „obvyklý pobyt“. Použitie prídavného mena „obvyklý“ naznačuje len toľko, že pobyt musí vykazovať určitú stabilitu alebo pravidelnosť (rozsudok z 22. decembra 2010, Mercredi, C-497/10 PPU, EU:C:2010:829, bod 44).
- 46 Podľa ustálenej judikatúry z potreby jednotného uplatňovania práva Únie a zo zásady rovnosti vyplýva, že znenie ustanovenia práva Únie, ktoré neobsahuje žiadny výslovný odkaz na právo členských štátov s cieľom určiť jeho zmysel a rozsah pôsobnosti, si v zásade vyžaduje autonómny a jednotný výklad v celej Únii, ktorý musí zohľadňovať kontext ustanovenia a cieľ sledovaný príslušnou právnou úpravou (rozsudok z 22. decembra 2010, Mercredi, C-497/10 PPU, EU:C:2010:829, bod 45 a citovaná judikatúra).
- 47 Pojem „obvyklý pobyt“ je použitý v článkoch nariadenia č. 2201/2003, ktoré neobsahujú žiaden výslovný odkaz na právo členských štátov. Tento pojem teda treba definovať s ohľadom na kontext ustanovení tohto nariadenia a ním sledovaný cieľ (pozri v tomto zmysle rozsudok z 22. decembra 2010, Mercredi, C-497/10 PPU, EU:C:2010:829, bod 46).
- 48 V tejto súvislosti z odôvodnenia 12 nariadenia č. 2201/2003 vyplýva, že toto nariadenie bolo vypracované s tým cieľom, aby zodpovedalo najlepšiemu záujmu dieťaťa, a že na tento účel uprednostňuje kritérium blízkosti. Normotvorca totiž usúdil, že súd, ktorý je geograficky blízky obvyklému pobytu dieťaťa, môže najlepšie posúdiť opatrenia, ktoré sa majú prijať v záujme dieťaťa. Podľa tohto odôvodnenia by mal mať právomoc v prvom rade súd členského štátu, v ktorom má dieťa obvyklý pobyt, s výnimkou určitých prípadov zmeny pobytu dieťaťa alebo v dôsledku dohody medzi nositeľmi rodičovských práv a povinností (rozsudok z 15. februára 2017, W a V, C-499/15, EU:C:2017:118, bod 51, ako aj citovaná judikatúra).
- 49 Článok 8 nariadenia č. 2201/2003 vykonáva tento cieľ tým, že stanovuje všeobecnú právomoc v prospech súdov členského štátu, v ktorom má dieťa obvyklý pobyt (rozsudok z 15. februára 2017, W a V, C-499/15, EU:C:2017:118, bod 52).
- 50 Ako navyše Súdny dvor viackrát uviedol, okrem fyzickej prítomnosti dieťaťa v členskom štáte musia byť na účely určenia obvyklého pobytu dieťaťa zohľadnené ďalšie faktory, z ktorých možno vyvodiť, že táto prítomnosť vôbec nemá dočasný alebo príležitostný charakter (rozsudky z 2. apríla 2009, A, C-523/07, EU:C:2009:225, bod 38; z 22. decembra 2010, Mercredi, C-497/10 PPU, EU:C:2010:829, bod 49; z 9. októbra 2014, C, C-376/14 PPU, EU:C:2014:2268, bod 51; z 15. februára 2017, W a V, C-499/15, EU:C:2017:118, bod 60; z 8. júna 2017, OL, C-111/17 PPU, EU:C:2017:436, bod 43, ako aj z 28. júna 2018, HR, C-512/17, EU:C:2018:513, bod 41).
- 51 Dôležitosť, ktorú normotvorca Únie priznal geografickej blízkosti na účely určenia súdu s právomocou vo veciach rodičovských práv a povinností, vyplýva tiež z článku 13 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003, ktorý zakladá právomoc súdu členského štátu výlučne na prítomnosti dieťaťa práve vtedy, keď jeho pobyt nemožno považovať za „obvyklý“ v zmysle článku 8 ods. 1 tohto nariadenia v žiadnom členskom štáte a keď túto právomoc nemožno určiť na základe článku 12 tohto nariadenia.
- 52 Súdny dvor tak rozhodol, že uznanie obvyklého pobytu dieťaťa v danom členskom štáte prinajmenšom vyžaduje, aby dieťa bolo fyzicky prítomné v tomto členskom štáte (rozsudok z 15. februára 2017, W a V, C-499/15, EU:C:2017:118, bod 61).
- 53 Z úvah uvedených v bodoch 45 až 52 tohto rozsudku vyplýva, že fyzická prítomnosť v členskom štáte, do ktorého je dieťa údajne začlenené, je nevyhnutne predbežnou podmienkou posúdenia stability tejto prítomnosti, a že „obvyklý pobyt“ v zmysle nariadenia č. 2201/2003 teda nemožno určiť v členskom štáte, ktoré dieťa nikdy nenavštívilo.

- 54 Tento výklad potvrdzuje aj miesto, ktoré zaujíma článok 8 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003 v rámci pravidiel právomoci upravených týmto nariadením v oblasti rodičovských práv a povinností.
- 55 Vzhľadom na odôvodnenie 12 nariadenia č. 2201/2003, a ako vyplýva z bodu 49 tohto rozsudku, totiž článok 8 nariadenia zavádza všeobecné pravidlo právomoci vo veciach rodičovských práv a povinností tak, že toto ustanovenie zaujíma ústredné miesto v rámci pravidiel právomoci zavedených v tejto oblasti nariadením.
- 56 Článok 8 nariadenia č. 2201/2003 je tak doplnený osobitnými pravidlami uplatniteľnými konkrétne vtedy, keď nemožno určiť obvyklý pobyt dieťaťa prítomného v členskom štáte a ak nemožno založiť právomoc na základe článku 12 (článok 13), ak žiadny súd členského štátu nemá právomoc podľa článkov 8 až 13 (článok 14) alebo tiež vo výnimočných prípadoch a za určitých podmienok, ak súd, ktorý má právomoc, predloží vec súdu iného členského štátu, o ktorom sa domnieva, že je vo vhodnejšej situácii na prejednanie veci (článok 15) (rozsudok z 15. februára 2017, W a V, C-499/15, EU:C:2017:118, bod 56).
- 57 Z toho vyplýva, že skutočnosť, že spor predložený súdu členského štátu nemôže patriť do pôsobnosti článku 8 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003, nie je nevyhnutne prekážkou právomoci tohto súdu rozhodnúť tento spor z iného dôvodu. Konkrétne, ak by sme aj predpokladali, že výklad uvedený v bodoch 52 a 53 tohto rozsudku, podľa ktorého je fyzická prítomnosť dieťaťa v členskom štáte predchádzajúcou podmienkou na určenie jeho obvyklého pobytu v tomto členskom štáte, mala v takej situácii, o akú ide v spore vo veci samej, ten následok, že by ako súd s právomocou nebolo možné označiť súd členského štátu na základe ustanovení tohto nariadenia, nič to nemení na tom, ako poznamenala Komisia, že každý členský štát môže v súlade s článkom 14 uvedeného nariadenia založiť právomoc svojich vlastných súdov na základe pravidiel vnútroštátneho práva, pričom sa odchyli od kritéria blízkosti, na ktorom sú založené ustanovenia uvedeného nariadenia.
- 58 Okrem toho z ustanovení citovaných v bode 56 tohto rozsudku a konkrétne z článku 13 ods. 1 a článku 15 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003 vyplýva, že normotvorca Únie osobitne predpokladal existenciu situácií, v ktorých nemožno určiť obvyklý pobyt dieťaťa, a predpokladal postúpenie veci súdu, ktorý je vo vhodnejšej situácii na prejednanie veci dieťaťa, pričom nie je nevyhnutne ani súdom uvedeným v článku 8 ods. 1 tohto nariadenia, ani súdom uvedeným v článkoch 9 až 14 uvedeného nariadenia.
- 59 V dôsledku toho ani neexistencia obvyklého pobytu dieťaťa v zmysle článku 8 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003 z dôvodu chýbajúcej fyzickej prítomnosti tohto dieťaťa v členskom štáte Únie, ani existencia súdov členského štátu, ktoré sú vo vhodnejšej situácii na prejednanie veci tohto dieťaťa, aj keď toto dieťa nikdy v tomto štáte nebývalo, neumožňuje založiť obvyklý pobyt dieťaťa v štáte, v ktorom sa nikdy nenachádzalo.
- 60 Ďalej, aj keby sa preukázala okolnosť, ktorá sa vyskytuje vo veci samej, podľa ktorej otec vyvíjal na matku nátlak, v dôsledku ktorého sa ich dieťa narodilo a od svojho narodenia býva v Bangladéši, nemôže to spochybniť tento výklad.
- 61 Je pravda, že pri neexistencii tohto nátlaku by sa dieťa, o ktoré ide v spore vo veci samej, mohlo prípadne narodiť v súlade s údajným úmyslom jeho matky v Spojenom kráľovstve. Pritom Súdny dvor už rozhodol, že zámer rodiča usadiť sa s dieťaťom v inom členskom štáte, ktorý sa prejaví určitými hmatateľnými krokmi, ako sú kúpa alebo nájom bytu v hostiteľskom členskom štáte, môže byť ukazovateľom zmeny obvyklého pobytu (rozsudok z 22. decembra 2010, Mercredi, C-497/10 PPU, EU:C:2010:829, bod 50 a citovaná judikatúra).

- 62 Pri neexistencii fyzickej prítomnosti samotného dieťaťa v dotknutom členskom štáte však nemožno pri výklade pojmu „obvyklý pobyt“ priznať rozhodujúci význam takým okolnostiam, ako je úmysel rodiča, ktorý sa v skutočnosti stará o dieťa, alebo prípadný obvyklý pobyt jedného alebo druhého rodiča v tomto členskom štáte na úkor objektívnych geografických faktorov, inak by sa porušil zámer normotvorcu Únie (pozri analogicky rozsudok z 28. júna 2018, HR, C-512/17, EU:C:2018:513, bod 60).
- 63 Výklad, podľa ktorého je fyzická neprítomnosť dotknutého samotného dieťaťa v dotknutom členskom štáte prekážkou toho, aby sa zohľadnili také okolnosti, ako sú tie vysvetlené v predošlom bode tohto rozsudku, je viac v súlade s kritériom blízkosti, ktoré normotvorca Únie uprednostňuje v rámci nariadenia č. 2201/2003 práve s cieľom zabezpečiť zohľadnenie najlepšieho záujmu dieťaťa (pozri analogicky rozsudok z 8. júna 2017, OL, C-111/17 PPU, EU:C:2017:436, bod 67).
- 64 Napokon, ochrana najlepšieho záujmu dieťaťa zaručená v článku 24 Charty základných práv Európskej únie a dodržiavanie týchto základných práv tak, ako sú uvedené v článkoch 4, 6 a 24 tejto Charty, nevyžaduje výklad, ktorý by sa líšil od výkladu uvedeného v bodoch 52 a 53 tohto rozsudku.
- 65 V prvom rade, ako vyplýva z bodu 48 tohto rozsudku, najlepší záujem dieťaťa bol vzatý do úvahy pri vypracovaní nariadenia č. 2201/2003, pričom tento záujem zhmotňuje kritérium blízkosti prijaté v tomto nariadení.
- 66 V druhom rade nariadenie č. 2201/2003 už zavádza mechanizmus umožňujúci členským štátom chrániť záujmy dieťaťa dokonca aj v prípade sporov, na ktoré sa nevzťahuje článok 8 ods. 1 tohto nariadenia. Konkrétne, ako už bolo uvedené v bode 57 tohto rozsudku, pokiaľ nemá právomoc žiaden súd členského štátu na základe článkov 8 až 13 tohto nariadenia, jeho článok 14 uvádza, že členské štáty môžu zostatkovým spôsobom priznať právomoc svojim súdom na základe ich vnútroštátneho práva.
- 67 V prejednávanej veci zo spisu predloženého Súdneho dvoru vyplýva, že taká zostatková právomoc existuje v právnom poriadku Spojeného kráľovstva v podobe „právomoci“ súdov tohto členského štátu „*parens patriae*“, pričom toto pravidlo právomoci sa uplatňuje na britských štátnych príslušníkov podľa voľnej úvahy vnútroštátnych súdov.
- 68 Z týchto úvah vyplýva, že najlepší záujem dieťaťa si nevyžaduje taký výklad článku 8 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003, aký navrhuje matka, vláda Spojeného kráľovstva a česká vláda, a to dokonca ani za takých okolností, ako sú okolnosti charakterizujúce situáciu vo veci samej, pričom taký výklad by presahoval hranice pojmu „obvyklý pobyt“ upraveného nariadením č. 2201/2003 a úlohy zverenej tomuto ustanoveniu v rámci ustanovení tohto nariadenia o právomoci vo veciach rodičovských práv a povinností.
- 69 Z toho vyplýva, že v takej veci, o akú ide v spore vo veci samej, ani protiprávne správanie jedného z rodičov k druhému rodičovi, v dôsledku ktorého sa ich dieťa narodilo a býva od narodenia v treťom štáte, a ani porušenie základných práv matky alebo tohto dieťaťa za predpokladu preukázania takýchto okolností neumožňujú domnievať sa, že toto dieťa by mohlo mať svoj obvyklý pobyt v zmysle článku 8 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003 v členskom štáte, ktorý nikdy nenavštívilo.
- 70 Vzhľadom na všetko, čo bolo uvedené vyššie, sa má článok 8 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003 vykladať v tom zmysle, že dieťa muselo byť fyzicky prítomné v členskom štáte na to, aby sa mohlo považovať za dieťa s obvyklým pobytom v tomto členskom štáte v zmysle tohto ustanovenia. Také okolnosti, ako sú okolnosti sporu vo veci samej, za predpokladu ich preukázania, konkrétne, na jednej strane nátlak vyvíjaný otcom na matku, v dôsledku ktorého matka porodila ich dieťa v treťom štáte a býva tam s týmto dieťaťom od jeho narodenia, a na druhej strane porušenie základných práv matky alebo dieťaťa nemajú v tomto ohľade žiaden vplyv.

O trovách

- 71 Vzhľadom na to, že konanie má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (prvá komora) rozhodol takto:

Článok 8 ods. 1 nariadenia Rady (ES) č. 2201/2003 z 27. novembra 2003 o právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1347/2000, sa má vykladať v tom zmysle, že dieťa muselo byť fyzicky prítomné v členskom štáte na to, aby sa mohlo považovať za dieťa s obvyklým pobytom v tomto členskom štáte v zmysle tohto ustanovenia. Také okolnosti, ako sú okolnosti sporu vo veci samej, za predpokladu ich preukázania, konkrétne, na jednej strane nátlak vyvíjaný otcom na matku, v dôsledku ktorého matka porodila ich dieťa v treťom štáte a býva tam s týmto dieťaťom od jeho narodenia, a na druhej strane porušenie základných práv matky alebo dieťaťa nemajú v tomto ohľade žiaden vplyv.

Podpisy

i — V súlade so žiadosťou o anonymizáciu bolo meno uvedené v bode 25 nahradené písmenami po sprístupnení tohto textu na internete.